

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת מקץ

(ימי החנוכה)

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 370)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת מקץ - חנוכה התשפ"ה

"מזמור שיר ליום השבת"

א. "יעשה פרעה, ויפקד פקדים על הארץ, וחמש את ארץ מצרים בשבע שני השבע", (בראשית, מא' - לד').

"וינא יוסף אתם את בנימין, ויאמר לאשר על ביתו, הבא את האנשים הביתה, וטבח טבח והכו, כי אתי יאכלו האנשים בצהרים", (בראשית, מג' - טז').

ב. בעניין חטא אדם הראשון, ידועים דברי ה"זוהר הקדוש" בכמה וכמה מקומות¹, שהיו האבות הקדושים, צריכים לעבור בירור אחר בירור, בכדי להסיר מהם את הזוהמא, ובכדי להביא לעולם יב' שבטי י-ה, וזה לשון קודשו ב"תיקוני זוהר"² :

"ודא הנה חטא דחנה, דהטיל בה נחש זוהמא, דאיהו עופרת דאתערב בטפה (נוסחאות אחרות : בכספא) חנורא כספא מזיקק.

ולא אתדכי זוהמא מניה, עד דאתא אברהם ועאל בנורא, ואתלבן כספא,

ונפיק עופרת לבר, דאיהו ישמעאל.

ואתמר, באדם, מושך בערלתו הנה,

אתערב ערובינא בדהבא, אצטריך ביצחק,

ואפיק זוהמא לבר, ודא עשו.

ביעקב נח, ואשתרש, ואפיק תולדיו,

¹ חלק א', דף נב' ע"ב.

חלק ג', דף קיא' ע"ב.

² תיקון ע', דף קכח' ע"ב.

וְאַתְרֵי עַץ הַחַיִּים בְּעֵנְפוֹי וְשָׁרְשֵׁיוֹ³.

והנה, על פי זה, אפשר לבאר כמין חומר, את מאמר רבותינו ז"ל⁴:

"שופריה דיעקב אבינו, מעין שופריה דאדם הראשון",

שכן, לאחר התיקון והבירור, היה זיו איקונין של יעקב אע"ה נקי ובר מן החטא, כפי שהיה אצל אדם הראשון קודם החטא.

ג. על מאמר הכתוב⁵, "וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טַמְאִים לִנְפֹשׁ אָדָם, וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא, וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אֶהֱרֹן, בַּיּוֹם הַהוּא", ביאר רבי יוסי הגלילי⁶:

³ ותרגום דברי הקדושים, על פי ביאור "מתוק מדבש" - להגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א:

וכעין זה, היה חטאה של חוה, שהטיל בה הנחש זוהמא, שהיא דומה לעופרת, שנתערבה בטיפה לבנה של זרע קודש של אדם הראשון,

שהיה נקי כמו כסף מזוקק, ואז נדבקה זוהמת הנחש גם באדם הראשון.

ולא נטהרה הזוהמא ממנו, עד שבא אברהם ונכנס באש, ונתלבן הכסף,

דהיינו, שנתברר הטוב, שהוא סוד החסד,

ויצא העופרת לחוץ, שהוא ישמעאל,

ובו נכללה, הזוהמא של החסד.

ונאמר באדם הראשון (סנהדרין, לח' ע"ב), שהמשיך עליו הקליפה והזוהמא, הנקראת ערלה,

ובזה, נתערב תערובת בזהב,

דהיינו, שנתערבה הקליפה, בבחינת הגבורה דקדושה,

וזו נצטרף ביצחק שהיה בגבורה, והוציא את הזוהמת הגבורה לחוץ, וזהו עשיו.

ביעקב, נח ונתקן אדם הראשון, ונשרש בו,

לכן אמרו חז"ל (בבא מציעא, פד' ע"א), 'שופריה דיעקב, מעין שופריה דאדם הראשון',

ועל ידי יעקב, נתגדל העץ החיים, שהוא סוד התפארת,

בענפיו, שהם יב' גבולי אלכסון שבתפארת, ששם שורשי נשמות של יב' שבטים,

ושורשיו של יעקב, למעלה בחכמה העליונה, בסוד, ישראל עלה במחשבה.

⁴ בבא מציעא, פד' ע"א.

שהיו אלו נושאי ארונו של יוסף,

וב"בעל הטורים", מצא לזה נוטריקון ורמז:

שכן, המילים, "אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם", עולים בגימטריא 1528,

וכמו כן, המילים, "אילו שהיו נשאים ארונו של יוסף", עולים בגימטריא כך.

ומבואר אם כן:

ש"אדם", היינו, יוסף הצדיק ע"ה.

והנה, מצינו במסכת ברכות ⁷:

"האי מאן דעייל למתא, ודחיל מעינא בישא ...

לימא הכי, אנא פלוני בר פלוני, מזרעא דיוסף קאתינא, דלא שלטא ביה עינא
בישא",

ונתקשו בזה הרב חיד"א והמהרש"א זיע"א:

היאך יוכל האדם לומר דברי שקר, ואף על פי שאינו משבט יוסף?

ותירצו:

שכל ישראל נקראו על שם יוסף,

שנאמר ⁸, "נהג כצאן יוסף".

ומקור לזה, בבעל הטורים ⁹, על הפסוק "וַיִּקְרָא בְהֶם שְׁמִי", שכל שבטי ישראל
נקראו על שם יוסף,

כדכתיב ¹⁰, "גִּאֲלֹתַי בְּזֹרְעַ עֶמֶד, בְּנֵי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף סֵלָה" ¹¹.

⁵ במדבר, ט' - ו'.

⁶ סוכה, כה' ע"א.

⁷ נה' ע"ב.

⁸ תהילים, פ' - ב'.

⁹ בראשית, מח' - טז'.

¹⁰ תהילים, עז' - טז'.

ברם, בספרו הקדוש "דבש לפי" ¹², תירץ בזה הרב חיד"א זיע"א:

"ומה גם, לפי מה שכתבו גורי האר"י זצ"ל, דיוסף הצדיק היה נפש אדם הראשון, וכמו שכתוב בנושאי ארונו של יוסף, 'לִנְפֹשׁ אָדָם' ¹³, אם כן, שפיר מצי כל אדם מישראל לומר - אנא מזרעא דיוסף קאתינא, דאבוהון דכולהו אדם".

ומבואר אם כן:

ש"אָדָם", היינו, יוסף הצדיק ע"ה.

וכבר ידועים ומפורסמים, דבריו של רש"י הקדוש, על מאמר הכתוב ¹⁴, "וַיִּשְׁרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו, כִּי בֶן זִקְנִים הוּא לוֹ, וַעֲשֶׂה לוֹ כְּתֻנֹת פָּסִים":

"כל מה שלמד משם ועבר, מסר לו ...

שהיה זיו איקונין שלו, דומה לו".

ולאור המתבאר בדברינו, נשכיל ונבין:

שלאחר שהתחיל אברהם אע"ה בתיקון חטאו של אדם הראשון ¹⁵, והושלם התיקון בעת לידתו של יעקב אע"ה ¹⁶,

ולפיכך, היה יעקב אע"ה דומה בזיו פניו לאדם הראשון ^{17 18}.

¹¹ ועיין עוד, במסכת סנהדרין (יט' ע"ב):

שהוא, מחמת שפרנס יוסף הצדיק את עם ישראל, בהיותם במצרים.

¹² מערכת ע'.

¹³ במדבר, ט' - ו'.

¹⁴ בראשית, לז' - ג'.

¹⁵ כמבואר באות ב'.

¹⁶ כמבואר באות ב'.

¹⁷ כמבואר באות זז.

ממילא אם כן, יוסף הצדיק ע"ה שתיקן את "מידת היסוד",

היה דומה בזיו איקונין שלו, לאביו יעקב אע"ה, אשר היה דומה לאדם הראשון.

ולפיכך, נקרא יוסף הצדיק ע"ה, בשם ¹⁹, "וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טִמְאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם".

ד. כתב הגה"צ המקובל רבי בן ציון מוצפי שליט"א ²⁰ :

"ידוע, שגלות זאת גלות אדום, שאנחנו שרויים בה זה קרוב לאלפיים שנה בעוונותינו הרבים, 'עבר קציר, פלה קיץ, ואנחנו לוא נושענו' ²¹,

ואחת הסיבות העיקריות, ואולי העיקרית שבהן, היא עוון מכירת יוסף הצדיק ע"ה, כנזכר בזוהר הקדוש ²².

ומצינו בזוהר הקדוש ²³, מאמר נוסף, שעל ידי שמירת השבת, יהיה תיקון למכירת יוסף, וממילא תבוא הגאולה,

שהשבת, קשורה ושייכת לגאולה העתידה, כנזכר לעיל.

וזוה לשונו שם ²⁴ -

כַּד פִּקִּיד לֹון קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, בְּמֶרְה, עַל שְׁבִתָּא,

בְּגִין, דְּאִתְּיָא מִדַּת דִּינָא, לְקַטְרָגָא עַל הַהוּא חוּבָא דְּצַדִּיק, דְּזַבִּינוּ לִיה,

דְּאִיהוּ לְקַבִּיל יוֹמָא דְּשְׁבִתָּא, וְאִינוּן אֲפִיקוּ לִיה לְחוּל.

¹⁸ עיין עוד בזה בהערה מס' 3, וברוך ה' שזיכנו לכווין לדבר אמת.

¹⁹ במדבר, ט' - ו'.

²⁰ בספרו הקדוש "שיבת ציון", (פרק ד' - "השבת והגאולה", מאמר "תיקון מכירת יוסף בשמירת השבת", עמודים 126-130).

²¹ ירמיה, ח' - כ'.

²² "זוהר חדש", (פרשת "וישב", דף נ' ע"א).

²³ "זוהר חדש", (פרשת "בשלח", דף לז' ע"ב).

²⁴ "זוהר חדש", (פרשת "בשלח", דף לז' ע"ב).

אמר קודשך הוא, הא אית לון רפואה לההוא חובה, אי אינון נטרין ליומא
דשבתא, דאיהו לקביל צדיק חי העולמים²⁵. עד כאן לשוננו.

הרי לך חידוש נפלא, יוסף הצדיק ע"ה מידתו מידת היסוד, והיא מאירה בשבת
שהיא מידת המלכות,
ומאחר שמכרוהו למצרים, שהם הגרועים שבאומות העולם, הנרמזים בימות
החול,

הרי חיללו את מידת המלכות היא שבת!

ולכן, ניתנה לנו השבת, כדי לתקן ולכפר מידת יוסף.

ועתה, נתבאר בזה, מדוע הגאולה תלויה בשמירת שבת,

שכן, בעוון מכירת יוסף, 'עבדים משלו בנו'²⁶,

על כן, באה מצוות שמירת שבת, ומכפרת על הגלות, שהיא בעבור מכירת יוסף.

ועוד, מובא בזהר הקדוש²⁷, וזה לשוננו -

תא חזי, כתיב בדברות במשנה תורה²⁸, 'וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים, ויפדך
ה' אלהיך משם, ביד חזקה ובזרע נטויה, על כן צוה ה' אלהיך, לעשות את יום
השבת'.

הכא, אוליף לן אורייתא, רזא עילאה,

²⁵ ותרגום דבריו הקדושים:

קשצוה אותם הקדוש ברוך הוא, במרה, על שבת,

משום, שבאה מדת הדין, לקטרג על אותו החטא של הצדיק, שמכרו אותו,

שהוא כנגד יום השבת, והם הוציאו אותו לחל.

אמר הקדוש ברוך הוא, הרי יש להם רפואה לאותו החטא, אם הם שומרים את יום השבת, שהוא כנגד
צדיק חי העולמים.

²⁶ איכה, ה' - ח'.

²⁷ תוספת חלק ב', דף רעו' ע"א, סימן ט'.

²⁸ דברים, ה' - יד'.

דָּהָא, הָהוּא צָדִיקָא דְאִזְדָּבֵן לְעִבְדָא בְּמִצְרַיִם, וְאַחִילוּ לֵיהּ.
לְקַבְּלֵיהּ, אֵיהּוּ יְזָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת.
וּבְגִין כֵּן, אָמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל,
בְּבָעוּ מִנְכוֹן, הוּוּ דְכִירִין הָהוּא צָדִיקָא דְאִזְדָּבֵן עַל יְדִיכוּ, וְהָוָה לְעִבְדָא בְּמִצְרַיִם,
וּבְהָהוּא חוּבָא אֶתְגָּזַר עֲלֵיכוּ לְאַשְׁתַּעֲבָדָא בְּמִצְרַיִם,
וּלְכַפְּרָא הָהוּא חוּבָה דְזַבִּינְתוֹן לֵיהּ, נְטָרוּ יוֹמָא דְשַׁבְּתָא, וְיִשְׁתַּבֵּיכוּ לְכוֹן,
דָּהָא יוֹמָא דְשַׁבְּתָא, לְקַבְּלֵיהּ אֵיהּוּ.
כְּדֹאוּקִימָנָא בְּרָזָא דְמַהִימְנוּתָא ... וְיוֹסֵף שַׁבַּת אֶקְרִי לְתַתָּא, לְקַבֵּיל צָדִיק חַי
הַעוֹלָמִים, וְאֶקְרִי שַׁבַּת לְעִילָא,
וּבְגִין כֵּן, כְּתִיב ²⁹, 'עַל כֵּן צִוָּה ה' אֱלֹהֶיךָ, לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת' ³⁰. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

²⁹ דברים, ה' - יד'.

³⁰ ותרגום דבריו הקדושים:

בֹּא וְרֵא, כְּתוּב בַּדְּבָרוֹת בְּמִשְׁנֵה תוֹרָה (דברים, ה' - יד'), 'זָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיִּפְדֶּךָ ה'
אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה, עַל כֵּן צִוָּה ה' אֱלֹהֶיךָ, לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת'.
כָּאן, מְלַמֶּדֶת אוֹתָנוּ הַתּוֹרָה, סוּד עֲלִיוֹן,
שְׁהֵרִי, הַצָּדִיק הָהוּא שְׁנִמְכַר לְעִבְדָּא בְּמִצְרַיִם, וְחָלְלוּ אוֹתוֹ,
כְּנֻגְדוֹ, הוּא יְזָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת'.
וּמִשׁוּם כֵּן, אָמַר לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל,
בְּבִקְשָׁה מִכֶּם, תִּהְיוּ זֹכְרִים אֶת הַצָּדִיק הָהוּא שְׁנִמְכַר עַל יְדֵכֶם, וְהָיָה עֶבֶד לְמִצְרַיִם, וּבַחֲטָא הָהוּא נִגְזַר
עֲלֵיכֶם לְהִשְׁתַּעֲבָד בְּמִצְרַיִם,
וּלְכַפֵּר עַל הַחֲטָא הָהוּא שְׁמִכְרְתֶם אוֹתוֹ, שְׁמְרוּ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, וַיִּמְחַל לָכֶם,
שְׁהֵרִי יוֹם הַשַּׁבָּת, הוּא כְּנֻגְדוֹ.
כְּמוֹ שְׁבָאֲרָנוּ בְּסוּד הָאֱמוּנָה ... וְיוֹסֵף נִקְרָא שַׁבַּת לְמַטָּה, כְּנֻגְדָּא צָדִיק חַי הַעוֹלָמִים, שְׁנִקְרָא שַׁבַּת לְמַעְלָה,
וּמִשׁוּם כֵּן, כְּתוּב (דברים, ה' - יד'), 'עַל כֵּן צִוָּה ה' אֱלֹהֶיךָ, לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת'.

אכן, הדברים ברורים, ולמדנו מהם, גם על השייכות שבין שמירת שבת ליציאת מצרים,

כי על גלות מצרים, שבאה בעבור מכירת יוסף, באה השבת לכפר, ולכן, צריך לזכור יציאת מצרים בשבת, להבין סיבת מצוותה, והיא כפרת מעירת יוסף.

גם נודע, כי לדעה אחת בגמרא ³¹, 'תפילות, אבות תיקנום' - אברהם, תפילת שחרית, יצחק, מנחה, ויעקב, ערבית.

ותפילת מוסף בראשי חודשים, היא כנגד רחל אמנו ע"ה ³².

ותפילת מוסף של שבת, כנגד יוסף ³³.

וכך נזכר בזוהר הקדוש ³⁴, וזה לשונו -

תָּא חֲזִי, לְקַבֵּל אֵינִין שְׂבָעָה זָפְאִין, פְּקִיד קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרֵייתָא, לְקַרְבָּא קֶרְבֵּן מוֹסֵף, בְּשָׁבַע זְמַנִּין בְּשַׁתָּא ³⁵,

³¹ ברכות, כו' ע"ב.

³² כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א (בספרו הקדוש "מדבר קדמות", מערכת ר', ערך "רחל" - אות ה'), משמו של רבינו האר"י הקדוש זיע"א:

"רחל אמנו ע"ה, בזכותה נתנו ראשי חדשים לישראל,

וכן, 'ראשי חודשים לעמך' - ראשי תיבות 'רחל'.

ומוסף ראש חודש, רחל אמנו תקנתו,

שראתה ברוח הקודש, שנשי המדבר לא נכשלו בעגל,

ורמזה שמה, בראשי תיבות - 'ראשי חודשים לעמך'."

³³ "זוהר הקדוש", ("זוהר חדש", פרשת "תולדות", דף מה' ע"ב).

³⁴ תוספת, חלק ג', דף שב' ע"ב.

³⁵ היינו:

בגין, לאוספא להו עדונין ותפנוקין מבי מלפא ...
בשבתא, לקבל צדיק יסוד עולם, דאקרי כל, ואקרי שבת, לאוספא ליה עדונין
ממוחא סתימאה ³⁶. עד כאן דבריו.

ה. עוד כתב הגה"צ המקובל רבי בן ציון מוצפי שליט"א ³⁷ :
"ומרנא הגאון החיד"א זצ"ל, האריך והרחיב בעניין מכירת יוסף, בדרש וברמז.
וכך כתב בספרו 'נחל קדומים' ³⁸, לבאר הפסוק ³⁹, 'ואתה דבר אל בני ישראל,
לאמר, אך את שבתתי תשמרו, כי אות הוא ביני וביניכם לדתיתכם, לדעת כי אני
יהוה מקדשכם', וזה לשוננו -

כי משה רבינו ע"ה, יש בו בחינת יוסף, והוא קיבל חטא השבטים עם יוסף.
ובמרה, קיטרגה מידת הדין, להחזירם למצרים,
דכתיב ⁴⁰, 'שבע על חטאתיכם'.
ולא רצתה במה שקיבל משה.

ו-ה', נתן להם השבת לכפר, דההוא צדיקא בשביעאה אחיד ⁴¹.

ב-ז' פעמים בשנה, מתקיים קורבן מוסף.

בשבתות, בראשי חודשים, בראש השנה, ביום הכיפורים, בפסח, בשבועות, בסוכות.

³⁶ ותרגום דבריו הקדושים:

בא וראה, כנגד אותם שבעה צדיקים, צוה הקדוש ברוך הוא בתורה, להקריב קרבן מוסף, בשבע פעמים
בשנה,

כדי, להוסיף להם תפנוקים ועדונים מבית המלך ...

בשבת, כנגד צדיק יסוד עולם, שנקרא כל, ונקרא שבת, להוסיף לו עדונים מן הממ הנסתר.

³⁷ בספרו הקדוש "שיבת ציון", (פרק ד' - "השבת והגאולה", מאמר "תיקון מכירת יוסף בשמירת השבת",
עמודים 126-130).

³⁸ פרשת "תצווה".

³⁹ שמות, לא' - יג'.

⁴⁰ ויקרא, כו' - יח'.

וזה שאמר ⁴², 'וְאַתָּה', שיש בך בחינת יוסף, וקיבלת חטא השבטים, ולא רצתה מידת הדין עד שנתן השבת, אם כן, עליך שאתה רוצה שיתכפר חטא יוסף, 'דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' ⁴³, 'אֲדֹנָי' ⁴⁴ - מיעוט ⁴⁵, מסיבת מידת הדין שקיטרגה, 'אֶת שְׂבֻתֵי תַשְׁמֹרוּ' ⁴⁶, כי בזה נחה שקטה מידת הדין. עד כאן לשונו. ובספרו 'כסא דודי' ⁴⁷, כתב, וזה לשונו - ונקדים, מה שראיתי להרב עיר וקדִיש הרב נתן שפירא ז"ל, בעל 'מצת שימורים', בדרשותיו, מכתב יד קודשו. שכתב, דמשה רבינו ע"ה, קיבל לתקן, כל מה שחטאו השבטים עם יוסף, ובזכות זה יצאו ממצרים, דאי לאו הכי, היה מקטרג חטא יוסף, ומעכב יציאת מצרים לעולם. וזה שכתוב ⁴⁸, 'וַיִּקַּח מֹשֶׁה, אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ, עוֹצֵם וְתוֹקֵף עֲנִיִּין יוֹסֵף עִמּוֹ, שֶׁהוּא יִתְקַן הַכֹּל. וזה שכתוב ⁴⁹, 'וַחֲמִשִּׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, מֵאָרֶץ מִצְרָיִם, לִפְנֵי ש- 'וַיִּקַּח מֹשֶׁה, אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ' ⁵⁰, זהו תורף דבריו.

⁴¹ היינו:

יוסף הצדיק ע"ה, אחוז ודבוק בבחינת השבת יום השביעי.

⁴² שמות, לא' - יג'.

⁴³ שמות, לא' - יג'.

⁴⁴ שמות, לא' - יג'.

⁴⁵ תלמוד ירושלמי, פסחים, פ"א ה"ד.

⁴⁶ שמות, לא' - יג'.

⁴⁷ חלק ב', דרוש כד' - לשבת זכור, עמוד תלז'.

⁴⁸ שמות, יג' - יט'.

⁴⁹ שמות, יג' - יח'.

ולפי דברי ה-יזוהר חדש⁵¹, נראה, דמידת הדין לא רצתה במה שקיבל משה, ורצתה שיחזרו למצרים, וניצולו על ידי שמירת שבת.

ועוד אמרו רבותינו ז"ל⁵², דעמלק בא, על שִׁרְפוּ יְדֵיהֶם מִן הַתּוֹרָה.

ויש להעיר, דעדיין לא ניתנה תורה?

ואפילו תימא, על המצוות שניתנו במרה,

מכל מקום, הא עדיין לא נצטוו בתלמוד תורה.

ונקדים מה שכתב ב-יזוהר חדש⁵³, ו-יבסתר תורה⁵⁴, דגלות מצרים, היה על מכירת יוסף כב' שנים, לכל שבט - עשר שנים שמכרוהו⁵⁵,

תוריד מהם עשר שנים, שניכו להם בעבור השבטים הקדושים שמתו במצרים, נשאר רד"ו.

וכשבאו למרה, אמרה מידת הדין, דהיה להם לסבול שבע על חטואתם,

ונתן להם את השבת, דההוא צדיקא שביעאה בה אחיד וכו'⁵⁶. עד כאן.

ועוד אמרו שם⁵⁶, וזה לשוננו -

"מאי טעמא, יהושע אגח קרבא, ולא מן שאר עמא?

אלא, בגין דעמלק אתא עליהו, על ההוא חובא דשפּתא דלא נטרין ליה,

⁵⁰ שמות, יג' - יט'.

⁵¹ מדרש תנחומא, (פרשת "בשלח", אות כה').

⁵² פרשת "וישב", דף לו' ע"א.

⁵³ שם, דף לז' ע"א.

⁵⁴ היינו:

שהרי, עשר פעמים כב', הוא 210.

⁵⁵ היינו:

כי אותו הצדיק השביעי, הוא יוסף, אחוז בשבת קודש.

⁵⁶ "זוהר חדש", (פרשת "בשלח", דף לז' ע"ב).

כמה דאנתערו חכמים זכרונם לברכה, אלמלי נטרו ישראל שבביתא קמא, לא שלטא
בהו אומה ולשון.

מה כתיב ⁵⁷, 'ויהי ביום השביעי, יצאו מן העם ללקט, ולא מצאו',

וכתיב ⁵⁸, 'ויבא עמלק'...

בההיא שעתא, אמר ליה משה ליהושע, פוק אגח קרבא בעמלק, דהא לך חזא,

בגין, דאת בר בריה דההוא צדיק, ואיהו בההוא חובא אתי עלן ⁵⁹. עד כאן.

ועל פי דברי ה-זוהר ⁶⁰ וה-זוהר חדש, יבוא הכל על נכון,

דדריש ⁶¹, 'ויהי ה' עץ' - דא אורייתא,

ורומז לשבת, וגם 'זאת התורה' ⁶².

ונמצא, דניתן להם השבת, והיא התורה, והוא הקדוש ברוך הוא, להינצל ממידת

הדין שקיטרגה על חטא יוסף הצדיק וכו'.

ו-'עמלק', גימטריא 'מר',

⁵⁷ שמות, טז' - כז'.

⁵⁸ שמות, יז' - ח'.

⁵⁹ ותרגום דבריו הקדושים:

מה הטעם, יהושע ערך קרב, ולא משאר העם?

אלא, משום שעמלק בא עליהם, על אותו החטא של שבת שלא שמרו אותו,

כמו שהעירו חכמינו זכרונם לברכה, אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה, לא שולטת בהם אמה ולשון.

מה כתוב (שמות, טז' - כז'), 'ויהי ביום השביעי, יצאו מן העם ללקט, ולא מצאו',

וכתוב (שמות, יז' - ח'), 'ויבא עמלק'...

באותה שעה, אמר לו משה ליהושע, צא וערך קרב עם עמלק, שהרי לך ראוי,

משום, שאתה בן בנו של אותו צדיק, והוא באותו החטא בא עלינו.

⁶⁰ בפרשת "וישב", דף מט' ע"ב.

⁶¹ שמות, טו' - כה'.

⁶² במדבר, יט' - יד'.

בא, על שבת במרה.

אמור מעתה, זה אחד מטעמי זכירת עמלק,

לזכור, כי בחילול שבת, ומיעוט הדביקות, בא עמלק, להיזהר בזה,

כי איככה נוכל למחות זכרו, כל שסיבת חטא שגרם ביאתו, עודנו בישראל?

**כי בבית שני, נתעורר קנאה ושנאה, ונתעורר עוון יוסף אשר קנאוהו השבטים
ושנאוהו,**

כמו שמפרש ב-'זוהר חדש' ⁶³, עיין שם באורך.

וזה שנאמר ⁶⁴, 'ה' מִלְכָּךְ גִּאוּת לְבָשׁ, לְבָשׁ ה' עֹז הַתְּאֲזָר',

'הַתְּאֲזָר', גימטריא תרי"ג.

כמו שאמרו דורשי רשומות, **כי שומר שבת, כמקיים כל התורה.**

והם דברי רבותינו ז"ל ⁶⁵, **אין ישראל נגאלים, אלא בזכות השבת,**

שנאמר ⁶⁶, 'בְּשׁוּבָה וְנַחַת תִּשְׁעוּן'. עד כאן לשון מרן החיד"א בקיצור.

ועיין עוד בספריו, שהאריך בזה,

וביניהם, בפירושו על התורה, 'פני דוד' ⁶⁷, על הפסוק ⁶⁸, 'וְזָכַרְתָּ, כִּי עֶבֶד הָיִיתָ
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיֹּצִאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, בְּיָד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה, עַל כֵּן צִוְּךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ, לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת', שכתב מה שנתבאר לעיל בקיצור,

והוסיף, וזה לשוננו -

'וְזָכַרְתָּ', שתזכור סיבת העבדות, דהיה בעבור יוסף,

⁶³ איכה.

⁶⁴ תהילים, צג' - א'.

⁶⁵ ויקרא רבה, פרשה ג', א'.

⁶⁶ ישעיה, ל' - טו'.

⁶⁷ פרשת "ואתחנן", אות יב'.

⁶⁸ דברים, ה' - טו'.

ומידת הדין, היא הנותנת שתשבו ז' פעמים חשבון זה.

וַיִּצְאָדָּ' וכו', והיה קטרוג,

על כן, 'צִנְדָּה לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת', ושבת מכפרת.

אם כן, היזהרו, שלא תחובו חובת גלות.

ואפשר, שזה טעם שטעו בני אפרים לצאת קודם גאולת ישראל⁶⁹,

דסלקא דעתייהו, שהגלות הוא לזרע השבטים, לא להם,

דאתו מיוסף, שלא חטא, ואדרבא הם חטאו עמו.

ויתכן, שזה רמז יוסף הצדיק לאחיו, שציוה לפניהם⁷⁰, 'וְטַבַּח טָבַח וְהָכֵן' - לשבת, כמו שאמרו ז"ל⁷¹,

באשר הוא ש"ס טעם לאחיו, לומר להם, שעל ידי השבת יתכפר להם, ויזהרו לשמור שבת. עד כאן לשוננו".

ו. עוד כתב הגה"צ המקובל רבי בן ציון מוצפי שליט"א⁷²:

"והנה, יש במדרש רבה⁷³, על הפסוק⁷⁴, 'וְטַבַּח טָבַח וְהָכֵן' -

וַאֲיֵין 'הָכֵן', אֶלָּא שַׁבָּת,

הִידָּ מָה דְּאֵתָ אָמַר⁷⁵, 'וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי, וְהָכִינוּ' וגו'.

הָדָא אָמַרְהָ, שְׁשִׁמַּר יוֹסֵף אֶת הַשַּׁבָּת, קִדְּם שְׁלָא תִנָּתֵן.

⁶⁹ סנהדרין, צב' ע"ב.

⁷⁰ בראשית, מג' - טז'.

⁷¹ ראש השנה, טז' ע"ב.

⁷² בספרו הקדוש "שיבת ציון", (פרק ד' - "השבת והגאולה", מאמר "תיקון מכירת יוסף בשמירת השבת", עמודים 126-130).

⁷³ בראשית רבה, פרשה צב', ד'.

⁷⁴ בראשית, מג' - טז'.

⁷⁵ שמות, טז' - ה'.

⁷⁶ אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֶתָּה שְׁמַרְתָּ אֶת הַשַּׁבָּת עַד שֶׁלֹא נִתְּנָה,

חֲפִידָה, שְׁאֵנִי עוֹשֶׂה שָׁבוֹן בְּנֶדֶךְ יְהִיָּה מִקָּרִיב בַּשַּׁבָּת.

מִיָּיִן?

מִמָּה שֶׁקָּרְאוּ בְּעֵינֵינוּ ⁷⁷, 'בִּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, נָשִׂיא לְבָנֵי אֶפְרַיִם'. עַד כֹּאן.

והקשה על כך הרב חיד"א ⁷⁸ -

שהרי, כמה מצוות עשה יוסף, ומדוע דווקא על זה ניתן לו שכרו?

ותירץ -

שבמעשה זה, יש יתרון,

שביקש בזה, לרמוז לְאָחִיו, שיהיה להם כפרה על החטא שמכרוהו, על ידי שמירת שבת.

ועל כן, רצה ה' את מעשיו.

ולכן, משה רבינו ע"ה, השתדל על תקנת יום השבת לישראל, במצרים, אצל פרעה ⁷⁹,

כי ידע, שלא יוכלו לצאת משיעבודם, עד שיכפרו על חטא מכירת יוסף,

והכפרה, תהא על ידי שמירת שבת קודש. עַד כֹּאן.

גם נודע, כי נשמת יוסף הצדיק ע"ה, היא נשמת אדם הראשון ⁸⁰,

ולכן, שופריה, ואיקונין שלו, כשל אביו - שהיה גלגול אדם הראשון ⁸¹.

⁷⁶ מדרש תנחומא, (פרשת "נשא", אות כח').

⁷⁷ במדבר, ז' - מח'.

⁷⁸ בספרו הקדוש "פני דוד", (פרשת "ואתחנן", אות יב').

⁷⁹ שמות רבה, פרשה א', כח'.

⁸⁰ "שער הגלגולים", (הקדמה לב').

ועיין עוד במה שנתבאר לעיל באות ג'.

⁸¹ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ב'-ג'.

וזה, סוד ירידתו למצרים, עלילת אשת אדוניו, ושיבתו בבית האסורים.

ובמדרש ⁸², איתא -

שכשפגש אדם הראשון את קין, ושאלו: מה נעשה בדינך?

השיבו: עשיתי תשובה, ונתכפר לי.

אמר אדם: כך כוחה של תשובה?!

פתח ואמר ⁸³: 'מִן־מִזְמוֹר שִׁיר לַיּוֹם הַשַּׁבָּת'. עד כאן.

וקשה -

מה כוונתו, באומרו, כך כוחה של תשובה?

וכי לא ידע זאת אדם, בחכמתו הנפלאה, שכל רזי תורה היו גלויים לו?

אלא, נראה לבאר -

שאדם הראשון אמר, הרי קיימא לן ⁸⁴, היכי דמי בעל תשובה? - באותו פרק,

באותה אשה, באותו מקום.

וכשראה, שבכוח שמירת שבת, אפשר לתקן הכל, כתשובת המשקל,

הבין, שזה טעם שנברא בערב שבת, שהוא זמן כפרתו ומקום כפרתו.

ומעתה, מובן -

שהשומר שבת כהלכתו, מוחלים לו כל עוונותיו ⁸⁵, שהיא שקולה כנגד כל התורה

⁸⁶.

אחר כך, ראיתי, להרב יצחק שרים, בספרו 'ליקוטים מפרדס' ⁸⁷, שפירש גם בדרך

זאת.

⁸² בראשית רבה, פרשה כב', כח'.

⁸³ תהילים, צב' - א'.

⁸⁴ יומא, פו' ע"ב.

⁸⁵ שבת, קיח' ע"ב.

⁸⁶ שמות רבה, פרשה כה', יב'.

ודע, כי כתבו המקובלים ⁸⁸ -

כי בכוח קבלת שבת, נכרתת מלכות עשיו וישמעאל.

ולכן, אנו אומרים בקבלת שבת: 'התנערי מעפר קומי וכו', שהיא עת הגאולה.

וכמו כן, אומרים: 'התעוררי, התעוררי ... כמשוש חתן על פלה'."

ז. על מאמר הכתוב בפרשתן ⁸⁹, "וינרא יוסף אתם את בנימין, ויאמר לאשר על ביתו, הבא את האנשים הביתה, וטבח טבח והכן, כי אתי יאכלו האנשים בצהרים", דרשו רבותינו ז"ל ⁹⁰:

"ואין 'הכן', אלא שבת,

היך מה דאת אמר ⁹¹, 'והיה ביום הששי, והכינו וגו'.

הדא אמרה, ששמר יוסף את השבת, קדם שלא תנתן.

⁹² אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה שמרת את השבת עד שלא נתנה,

חייד, שאני עושה שכן בנד יהיה מקריב בשבת.

מנין?

ממה שקראו בענין ⁹³, 'ביום השביעי, נשיא לבני אפרים'."

והקשה בזה, גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ⁹⁴:

⁸⁷ פרשת "ויקהל", דרוש טו'.

⁸⁸ "דבר בעתו", (חלק א', יום שבת קודש, דף עח' ע"א. ועוד).

⁸⁹ בראשית, מג' - טז'.

⁹⁰ בראשית רבה, פרשה צב', ד'.

⁹¹ שמות, טז' - ה'.

⁹² מדרש תנחומא, (פרשת "נשא", אות כח').

⁹³ במדבר, ז' - מח'.

⁹⁴ בספרו הקדוש "פני דוד", (פרשת "וישב", אות כב').

דהנה, על מאמר הכתוב ⁹⁵, "וְיָהִי כִּהְיוֹם הַזֶּה, וַיָּבֹא הַבִּיטָה לַעֲשׂוֹת מְלָאכְתּוֹ, וַאֲיֵן אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי הַבֵּית שֶׁם בִּבְיָתָא", נחלקו רב ושמואל ⁹⁶ -

"חד אמר, לעשות מלאכתו ממש נכנס,

וחד אמר, לעשות צרכיו נכנס".

עוד מצינו על מאמר הכתוב הלזה, לדרשת רבותינו ז"ל ⁹⁷ -

"וַיָּבֹא הַבִּיטָה לַעֲשׂוֹת מְלָאכְתּוֹ - רַבִּי אֶלְעִיָּזָר אוֹמֵר, שֶׁבֵּית הָיָה,

דְּכָתִיב ⁹⁸, "כִּי בּוֹ שַׁבַּת מְכַל מְלָאכְתּוֹ",

וְמָה מְלָאכָה הָיְתָה לוֹ?

שׁוֹנָה וְקוֹרָא, מָה שֶׁאָבִיו לְמַדּוֹ".

והנה, למאן דאמר, "לעשות מלאכתו ממש נכנס", צריך עיון -

שכן, לדבריו הקדושים, מצינו שיוסף הצדיק חילל את יום השבת,

והיאך אפשר לדרוש עליו, "שֶׁשָּׁמַר יוֹסֵף אֶת הַשַּׁבָּת, קִדְּם שְׁלֹא תִנָּתֵן"?

ותירץ בזה, רבינו זיע"א:

"אמנם, מעיקרא קושיא ליתא,

דהגם שנאמר דמדרש זה שהיה יום שבת הוא מוסכם, וגם מדרש דיוסף שומר שבת מוסכם,

מכל מקום, 'מלאכתו', היינו למבדק בכתבי חושבניה, כמו שתרגם אונקלוס ⁹⁹,

ומדאוריתא, זה מותר.

והגם דבקבלה הוא אומר ¹⁰⁰, 'מִמְצוֹא חֶפְצָךְ, וְדָבָר דְּבָר',

⁹⁵ בראשית, לט' - יא'.

⁹⁶ סוטה, לו' ע"ב.

⁹⁷ ילקוט שמעוני, (פרשת "וישב", רמז קמו').

⁹⁸ בראשית, ב' - ג'.

⁹⁹ "וְהָיָה כִּי־יִמָּא הַדִּין, וְעַל לְבִיתָא לְמַבְדֵּק בְּכַתְבֵּי חֲשַׁבְנָה, וְלִית אָנָּשׁ מֵאֲנָשֵׁי בֵּיתָא תִּמְנָן בְּבִיתָא".

הא אמרו ¹⁰¹, דיבור אסור, הרהור מותר.

והכא, זו היא שימת עין בכתביה חושבניה, שרי מדאוריתא ודברי קבלה".

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "וישב" ¹⁰², "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמֶּצְרִי", כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ¹⁰³:

"נראה לי בסייעתא דשמיא -

דידוע, יעקב אע"ה, יש בשמו ז' הוי"ת ¹⁰⁴,

כי מספר "יעקב", עולה מספר ז' הוי"ת ¹⁰⁵, שהם של ז' ספירות: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות,

שהם שבעת ימי השבוע ...

אך יוסף הצדיק ע"ה, שמו מספר ששה הוי"ת ¹⁰⁶,

שהם כנגד ששה ימי החול, וכנגד שבת - לא יש לו שם הוי"ה.

ועניין אשת פוטיפרע, היה בשבת,

ולכן, צריך לו שמירה בשבת יותר.

¹⁰⁰ ישעיה, נח' - יג'.

¹⁰¹ שבת, קיג' ע"ב.

¹⁰² בראשית, לט' - ב'.

¹⁰³ בספרו הקדוש "בן איש חי דרשות", על פרשת.

¹⁰⁴ היינו:

מילת "יעקב", עולה בגימטריא למניין 182,

וכמו כן, ז' פעמים שם הוי"ה, עולים בגימטריא למניין זה.

¹⁰⁵ וכדלעיל בהערה הקודמת.

¹⁰⁶ היינו:

מילת "יוסף", עולה בגימטריא למניין 156,

וכמו כן, ו' פעמים שם הוי"ה, עולים בגימטריא למניין זה.

על כן ¹⁰⁷, 'וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף' -

שחיבר עמו, עוד שם אחד משמות הוי"ה, כדי להשלים לו כנגד יום השביעי.

ואז ¹⁰⁸, 'וַיְהִי אִישׁ' -

ראשי תיבות: אֶת יוֹם שַׁבַּת, או: אֶת יוֹם שְׁבִיעִי - 'מַצְלִיחַ' ¹⁰⁹.

ולכך ¹¹⁰, 'וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי' -

באין מורא ופחד, כי עתה נשלמו בו ז' הוי"ו"ת, כנגד כל שבעת ימי השבוע."

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "וישלח" ¹¹¹, "וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם, עֵיר שָׁכֶם אֲשֶׁר
בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, בָּבֹאוֹ מִפְּדֹן אֶרֶם, וַיַּחֲן אֶת פְּנֵי הָעִיר", דרשו רבותינו ז"ל ¹¹²:

"וַיַּחֲן אֶת פְּנֵי הָעִיר" - נִכְנַס בְּעָרֵב שַׁבָּת עִם דְּמִדּוּמֵי חֲמָה מִבְּעוֹד יוֹם, וְקָבַע
תְּחוּמֵינָם מִבְּעוֹד יוֹם.

הָדָא אֲמַרְתָּ, שֶׁשָּׁמַר יַעֲקֹב אֶת הַשַּׁבָּת קֹדֶם שְׁנִתָּן."

ולאור המתבאר, נראה:

דמכיוון שיוסף הצדיק ע"ה, היה שלימות תיקונו של אדם הראשון ¹¹³, והיה
דבוק וחבוק בתורתו ובענייניו של יעקב אע"ה ¹¹⁴ - שזכה והשלים את תיקונו של
אדם הראשון ¹¹⁵,

זכה אף הוא, לשמור שבת קודש, וכפי שמצינו אצל יעקב אע"ה,

¹⁰⁷ בראשית, לט' - ב'.

¹⁰⁸ בראשית, לט' - ב'.

¹⁰⁹ בראשית, לט' - ב'.

¹¹⁰ בראשית, לט' - ב'.

¹¹¹ בראשית, לג' - יח'.

¹¹² בראשית רבה, פרשה עט', ו'.

¹¹³ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹¹⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹¹⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

ובזה, מתקיים תיקון אדם הראשון, בבחינת ¹¹⁶, "באותו פרק, באותה אשה, באותו מקום" ¹¹⁷.

והנה, כתב אדונינו השל"ה הקדוש זיע"א ¹¹⁸:

"ושמעתי מקצת המקובלים ¹¹⁹, כי רבי עקיבא היה הגלגול של יוסף ¹²⁰, ולכך נקרא עקיבא בן יוסף.

¹¹⁶ יומא, פו' ע"ב.

¹¹⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

¹¹⁸ פרשת "וישב", תורה אור, ז'.

¹¹⁹ "שער הגלגולים", פרק מא'.

"מגלה עמוקות", פרשת "ואתחנן", אופן עג'

¹²⁰ סוגיית גלגול רבי עקיבא, ארוכה מארץ מידה:

יש אומרים, שהוא גלגולו של זמרי בן סלוא,

יש אומרים, שהוא גלגולו של יעקב אע"ה,

יש אומרים, שהוא גלגולו של משה רע"ה,

יש אומרים, שהוא גלגולו של שמעון,

יש אומרים, שהוא ניצוץ משכם בן חמור,

יש אומרים, שהוא גלגולו של יששכר,

יש אומרים, שהוא גלגולו של יוסף הצדיק,

יש אומרים, שהוא מיעל וסיסרא.

ויעוין מה שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ("בן יהוידע", סנהדרין, צו' ע"ב):

שלרבינו הרמ"ע מפאנו סבירא, שהיה רבי עקיבא בן אחר בן, לבן שנולד מיעל וסיסרא,

ומה שאין כן, לרבינו האר"י ז"ל סבירא, שרק היה ניצוץ של יעל וסיסרא.

דורשי רשומות דרשו בזה, "יעל", ראשי תיבות, "יצא עקיבא לאור".

ובטעם הדבר, שיצא רבי עקיבא מסיסרא, כתב המהרח"ו זיע"א משמו של רבינו האר"י ז"ל (שער הגלגולים, הקדמה לח'), וז"ל:

"וכן זהו הטעם, של תמר, ורות, ורחב הזונה, וכל נשמות הגרים,

ולפי מה שכתבתי למעלה ¹²¹ - שיוסף הוא 'אחד', יבוא הרמז במיתת רבי עקיבא שאמרו 'יצתה נשמתו באחד' ¹²² - שהוא נשמת יוסף. והנה, בעניין יצתה נשמתו באחד, קבלתי בו סוד אחד - שבאמת לא היו רק תשעה מגולגלים, כי ראובן לא חטא, וכן יוסף ובנימין, רק שהם שתפו השכינה עמהם כשעשו החרם, וכביכול, כאילו היתה השכינה עוזרת במעשה הזה, וכביכול, נשמת רבי עקיבא היתה במקום השכינה לסבול, וזה יצתה נשמתו באחד, בשביל האחד. והטעם, כי רבי עקיבא הוא מגרים, ונכנס תחת כנפי השכינה, כלומר, במקום השכינה. מכל מקום, נראה בעיני -

וכל מלכי בית דוד, והמשיח, שבאים מן רות המואביה, ומזווג יהודה ותמר, וכן ר' עקיבא בן גרים, שהוא מבני בניו של סיסרא, כי זו היא המרמה ותחבולה, שהקב"ה עושה עם הקליפה, ומרמה אותה, להוציא נשמה עשוקה בתוכם, והבן זה". ולעניינינו, בשביל להבין את דעות החולקים בעניין גלגולו של רבי עקיבא, למעשה אף אחד לא חולק, כי מי שמבין בתורת הגלגולים של רבינו האר"י ז"ל, יודע ב' דברים:

א. ששייך הרבה פעמים, שבחינת הנפש יהיה מאיש פלוני, ובחינת הרוח יהיה מאיש אחר, ובחינת הנשמה יהיה מאיש אחר - וכל זה, בבן אדם אחד,

ב. כמו כן, יש מסלול של ניצוץ הנשמה, שצריך לעבור להגיע לתיקונו, מסיבות של "א-ל דעות" - ועל כן, לפעמים אנו מוצאים, שרבי עקיבא הוא גלגול של יוסף, וגלגול של סיסרא, וכו' - כי בכולם, יש ניצוץ שעבר מאחד לשני.

אבל אין לומר, שנשמת רבי עקיבא היתה רק מסיסרא וכו', אלא רק חלק ניצוץ קטן ממנו.

¹²¹ אות ג'.

¹²² ברכות, סא' ע"ב.

דקבלה זו, אינו סותר למה שכתבתי,

כי רבי עקיבא הוא גלגול יוסף, כי שיתוף השכינה הוא יוסף שהוא המרכבה,

כמו שכתב הזוהר¹²³, שתחילת ירידת יוסף למצרים היה התחלת גלות מצרים.

והנה, גלו ישראל למצרים שכינה עמהם¹²⁴, וכן בכל הגלויות, והקדים הקדוש ברוך הוא השריית יוסף להשכינה. ודבר זה יתבאר לקמן¹²⁵.

נמצא, בחינת יוסף הוא השכינה וגלגול רבי עקיבא, והוא עקיבא בן יוסף,

ויצתה נשמתו באחד, תחת השכינה".

והנה, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א¹²⁶, שרבי עקיבא בן יוסף נהרג על קידוש ה' ביום הכיפורים.

והנה, כתב הגה"ק רבינו נתן זיע"א מברסלב¹²⁷:

"כִּי קִדְּשֵׁת יוֹם כְּפוּר, סָמוּךְ בְּיוֹתֵר לְקִדְּשֵׁת שַׁבָּת, יוֹתֵר מִכָּל הַיָּמִים טוֹבִים, וְהוּא סָמוּךְ וְקָרוֹב לְקִדְּשֵׁת שַׁבָּת בְּתַכְלִית הַסְּמִיכָה".

עוד כתב רבינו זיע"א¹²⁸:

"כִּי עָקֵר הַתְּשׁוּבָה, הוּא בְּיוֹם כְּפוּר,

וְגַם יוֹם כְּפוּר מְקַבֵּל מִשַּׁבָּת, כִּי שַׁבָּת רֹאשׁ לְכָל הַזְּמַנִּים הַמְּקֻדָּשִׁים,

כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב¹²⁹, 'וַיְבָרְכֵם מִכָּל הַזְּמַנִּים'.

כִּי כָל תַּקוּן הַתְּשׁוּבָה שֶׁל יוֹם כְּפוּר, הוּא עַל יְדֵי שַׁבָּת, כַּנִּ"ל,

¹²³ חלק א', דף קפח' ע"ב.

¹²⁴ מגילה, כט' ע"א.

¹²⁵ אות כז', ואילך.

¹²⁶ בספרו הקדוש "בן יהוידע", (ברכות, סא' ע"ב. בד"ה "שם א"ל תלמידיו רבינו").

¹²⁷ בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות", (הלכות נשיאת כפים, הלכה ה').

¹²⁸ בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות", (הלכות שבת, הלכה ז').

¹²⁹ בתפילת מעין שבע - של תפילת ערבית של שבת קודש, בברכת "אתה קדשת".

על כן, מסימין הפטרת יום כפור בשמירת שבת¹³⁰."

ובפרט, שאף ביום הכיפורים, מצינו ללשון "שבת", במאמר הכתוב¹³¹, "שבת שבתון הוא לכם, ועניתם את נפשתיכם, בתשעה לחדש בערב, מערב עד ערב, תשבתו שבתכם".

ולאור המתבאר במאמר זה, נראה לבאר ולהוסיף בזה:

שמכיוון שהיה רבי עקיבא בן יוסף גלגול של יוסף הצדיק, ומכיוון שמצינו אצל יוסף הצדיק ע"ה ששמר את השבת, ומכיוון שלצורך כך הוסיף לו הבורא ית"ש עוד שם הוי"ה בשמו,

לפיכך, נפטר רבי עקיבא בן יוסף ביום הכיפורים אשר הוא בבחינת שבת, בדווקא,

בכדי, לסגור ולהשלים את עניינו של יוסף הצדיק ע"ה, בקדושה העליונה ביותר. ודוק.

ח. על מאמר הכתוב בפרשתן¹³², "יעשה פרעה, ויפקד פקדים על הארץ, וחמש את ארץ מצרים בשבע שני השבע", תירגם אונקלוס:
"יעבד פרעה, וימני מהימנין על ארץ, ויזרז ית ארץא דמצרים בשבע שני שובעא".

והנה, פירוש המילים "וימני מהימנין", הינו, ימנה אנשים נאמנים.

והדבר צריך ביאור:

היכן מונחים מילים אלו, בתוך המילים "ויפקד פקדים"?

¹³⁰ במאמר הכתובים (ישעיה, נח, יג' - יד').

"אם תשיב משבת רגלך, עשות חפצך ביום קדשי, וקראת לשבת ענג, לקדוש יהוה מכבד, וכבדתו מעשות דרכיך, ממצוא חפצך ודבר דבר. אז תתענג על יהוה, והרכבתיך על במתי ארץ, והאכלתיך נחלת יעקב אביר, כי פי יהוה דבר".

¹³¹ ויקרא, כג' - לב'.

¹³² בראשית, מא' - לד'.

וראיתי בספר הקדוש "בן לאשרי - ברכה משולשת"¹³³, שביאר בזה, על פי הספרים הקדושים:

שבכל מקום שכוח הרע נמצא בתוקפו, סימן הוא שיש שם הכנה גדולה לענייני קדושה,

ומחמת שהיו המצריים שטופי זימה גדולים ביותר¹³⁴, והיתה בהם טומאה גדולה עד למאוד,

הוצרך הקדוש ברוך הוא, להוריד את יוסף הצדיק למצרים, בכדי שיתן שם הכנה של קדושה, לאותם ס' ריבוא נשמות שיהיו שם.

וטעם הדבר, שדווקא יוסף הצדיק הורד לשם:

הוא מחמת שמידת ה"יסוד", שהיתה ביוסף הצדיק, אשר זיו איקונין שלו היה דומה לשל יעקב אע"ה¹³⁵ - אשר היה דומה לאדם הראשון קודם החטא¹³⁶,

היותה, כוח משקל כנגד זוהמת מצרים,

וכמו שדרשו רבותינו ז"ל¹³⁷:

"יוסף ירד למצרים, וגדר עצמו מן הערוה, ונגדרו ישראל בזכותו".

וידוע¹³⁸, שכל דבר הנמצא ברשותו של האדם, הוא משורש נפשו,

ובפרט, באוכל שברשותו.

¹³³ בפרשתן, עמודים תקצג'-תקצד'.

¹³⁴ כמאמר הכתוב (בראשית, מב' - ט'), "ערוה הארץ".

וכמאמר הכתוב (יחזקאל, כג' - כ'), "זרמת סוסים זרמתם".

¹³⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹³⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

¹³⁷ ויקרא רבה, פרשה לב', ה'.

¹³⁸ "תולדות יעקב יוסף", פרשת "בא".

"דגל מחנה אפרים", פרשת "לך לך".

"מאור עיניים", פרשת "ואתחנן".

ואם כן, כאשר יוסף הצדיק, הוא היסוד של מידת ה"יסוד",
אזי, כל האוכל שברשותו, שייך בקדושה זו.
ולפיכך, סיבב הקדוש ברוך הוא, שתהיה התבואה של האומה המצרית, הפרוצים
בעריות, אצל יוסף הצדיק הגדור מן העריות.
ולפיכך, תירגם אונקלוס, את דבריו של יוסף הצדיק:
"וַיִּפְקֹד פְּקָדִים" - "וימנני מהימנני", והיינו, תמננה אנשים נאמנים,
כיוון שלצורך השראת קדושה בתבואה, צריך איש קדוש ונאמן.
והנה, על מאמר הכתוב ¹³⁹, "וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹדָע, בֶּן אִישׁ חֵיל, רַב פְּעָלִים מִקְבָּצָאֵל,
הוא הִכָּה אֶת שְׁנֵי אֲרָאֵל מוֹאָב, וְהוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת הָאָרִי בְּתוֹךְ הַבָּאָר בְּיוֹם הַשְּׁלֵג",
דרשו רבותינו ז"ל ¹⁴⁰:
"בֶּן אִישׁ חֵי - שאפילו במיתתו קרוי חי,
רַב פְּעָלִים מִקְבָּצָאֵל - שריבה וקבץ פועלים לתורה,
'הוא הִכָּה אֶת שְׁנֵי אֲרָאֵל מוֹאָב' - שלא הניח כמותו, לא במקדש ראשון ולא
במקדש שני,
'וְהוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת הָאָרִי בְּתוֹךְ הַבָּאָר בְּיוֹם הַשְּׁלֵג' -
איכא דאמרי, דתבר גזיזי דברדא, ונחת וטבל ¹⁴¹,

¹³⁹ שמואל ב', כג' - ב'.

¹⁴⁰ ברכות, יח' ע"ב.

¹⁴¹ היינו:

שבניהו בן יהוידע שבר חתיכות קרח, וירד לטבול לקריו, בכדי לעסוק בתורה.
ועיין בפירושם של "בעלי התוספות" (בבא קמא, פב' ע"ב. בד"ה "אתא איהו"), שנתקשו בזה:
שכן, רק לאחר כמה דורות, תיקן עזרא טבילה לבעל קרי, בכדי לעסוק בתורה?
ותירצו בזה:

שבניהו בן יהוידע, טבל בכדי לאכול חולין בטהרה.

איכא דאמרי, דתנא סיפרא דבי רב, ביומא דסיתוא ¹⁴² " .

ולפי זה, ביאר בספר הקדוש "בן לאשרי - ברכה משולשת" ¹⁴³ . כדלהלן :

דהנה, הגימטריא של מילות הפסוק ¹⁴⁴ , "וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחִיו, גִּשּׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ", עולים למניין 1195,

וכמו כן, הגימטריא, של המילים, "איש חי טבל ביום שלג, טוב שלט לחם", עולים למניין 1195.

ללמדך :

שהיה יוסף הצדיק שומר על בריתו, והיה מקדש ומטהר את עצמו,

ומחמת שכך, היה נקרא בשם "איש חי", והיה נקרא בשם "טוב".

ולפיכך, דווקא הוא עצמו, היה "שולט" על ה"לחם" - והיינו, התבואה של האומה המצרית,

כי השומר על בריתו, משפיע את קדושתו גם על המזון שבאמתחתו.

ומדברי רבותינו אלו, למדנו :

שאדם המקפיד על קדושתו, וטובל לקריו, הרי הוא נקרא "איש חי",

וכמו כן, שאדם המקפיד על קדושתו, וטובל לקריו, הרי הוא נקרא "טוב".

והוסיף עוד לבאר בזה :

דהנה, מילת "לחם", עולה בגימטריא למניין 78,

וכמו כן, ג' פעמים שם הוי"ה ברוך הוא, עולים בגימטריא למניין זה,

ללמדך :

¹⁴² היינו:

שבניהו בן יהוידע, למד ביום אחד מימות החורף, יום שהוא קצר ביותר, את כל ספר "תורת כהנים".

¹⁴³ להגה"ק רבי יצחק הכהן הוברמן זיע"א, הצדיק מרעננה,

לפרשת "ויגש", ח"א, עמוד תרכו'.

¹⁴⁴ בראשית, מה' - ד'.

שהשומר על בריתו, משפיע את קדושתו ב-ג' עולמות: בריאה, יצירה, עשייה.

והנה, שבת, היא מקור הברכה, וכפי שכתב ה"זוהר הקדוש" ¹⁴⁵ :

"וְכָלֵהוּ שִׁיתָא יוֹמִין, מִהֵוּא שְׁלִימוֹ מִתְּפָרְקוֹ" ¹⁴⁶ .

וכן כתב עוד ב"זוהר הקדוש" ¹⁴⁷ :

"כָּל בְּרָכָא דְלַעֲיָלָא וְתַתָּא, בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תְּלִיין" ¹⁴⁸ ,

ויעויין עוד, בדבריו של רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א, על מאמר הכתוב ¹⁴⁹ ,
"וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ, כִּי בּוֹ שָׁבַת מְכָל מְלָאכְתּוֹ - אֲשֶׁר בָּרָא
אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת" :

"ולמה שפירש בזוהר, כי ביום השבת משתלשל השפע של כל ששת ימי
המעשה,

יכוין על זה אומרו 'ויברך', כי בו ציווה ה' את הברכה, לחיות העולמות".

ולאור המתבאר לעיל, נראה לבאר בזה :

דמכיוון שהשבת היא מקור הברכה, ומכיוון שהשבת היא מְכַנֶּנֶת כנגד יוסף הצדיק
ע"ה ¹⁵⁰ , אשר היה שומר את בריתו וזכה למקור הברכה ¹⁵¹ ,

לפיכך, הוא שהיה "הפקיד הנאמן" על תבואת האומה המצרית,

¹⁴⁵ פרשת "יתרו", דף פח' ע"ב.

¹⁴⁶ דהיינו:

שכל ששת הימים הבאים לאחר השבת, מתברכים מכוח קדושת השבת.

¹⁴⁷ שם, דף פח' ע"א.

¹⁴⁸ דהיינו:

שכל הברכות שבעולמות העליונים והתחתונים, תלויים ביום השביעי, שהוא יום השבת.

¹⁴⁹ בראשית, ב' - ג'.

¹⁵⁰ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ד'-ה'-ו'.

¹⁵¹ וכמו שנתבאר בתחילת אות זו.

שכן, שורשו של יוסף הצדיק ע"ה, הוא במידת היסוד, בבחינת "קדושת הברית - מקור הדעת", אשר פירושה הוא חיבור ¹⁵².

ובפרט, לאור דבריו של הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא זיע"א ¹⁵³, על מאמר הכתוב ¹⁵⁴, "לא כן עבדי משה, בכל ביתי נאמן הוא":

שהמילים "בכל ביתי", עולים בגימטריא למניין 474, וכמניין מילת "דעת".

ואם כן, אין לך פקיד "נאמן" יותר, מיוסף הצדיק ע"ה,

אשר זכה להשלים ולתקן חטאו של אדם הראשון, בתכלית הנרצית ביותר.

ט. בטעם גזירת השעבוד בארץ מצרים, דרשו רבותינו ז"ל ¹⁵⁵:

"רַבְּנָן פְּתַחֲיוּ פִּתְחָא לְהַאי קָרָא ¹⁵⁶, 'בַּה' בְּגָדוּ כִּי בָנִים זָרִים יִלְדוּ - עֲתָה יֵאָכְלִים חֹדֶשׁ אֶת חֻלְקֵיהֶם',

לְלַמֶּדְךָ, כְּשֶׁמֶת יוֹסֵף הִפְרוּ בְּרִית מִלָּה ¹⁵⁷, אֲמָרוּ נִהְיָה כְּמִצְרַיִם.

¹⁵² "וְהָאָדָם יָדַע אֶת חֲנָה אִשְׁתּוֹ, וַתֵּהָרֵם וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, וַתֹּאמֶר, קָנִיתִי אִישׁ אֶת יְהוָה", (בראשית, ד' - ו').

"וַיִּשְׁכְּמוּ בִבְקָר, וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִפְנֵי יְהוָה, וַיֵּשְׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל בֵּיתָם הָרְמִתָּה, וַיַּדַּע אֱלֹקָנָה אֶת חֲנָה אִשְׁתּוֹ, וַיִּזְכְּרָה יְהוָה", (שמואל א', א' - יט').

ומבואר:

דמצוות "עונה", שהיא חיבור ב' גופים לאחד,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ב' - כד'), "עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ, וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד",

נקראת בשם "ידיעה", שהיא משורש "דעת".

¹⁵³ בספרו הקדוש "מגלה עמוקות", (פרשת "וּאֵרָא").

¹⁵⁴ במדבר, יב' - ז'.

¹⁵⁵ שמות רבה, פרשה א', ח'.

¹⁵⁶ הושע, ה' - ז'.

¹⁵⁷ במסכת סנהדרין (מד' ע"א), למדנו:

"אמר רבי אילעא משום רבי יהודה בר מספרתא, עכן, מושך בערלתו היה.

מכאן אתה למד, שמשנה מלן ביציאתן ממצרים.

וכיון שעשו כן, הפך הקדוש ברוך הוא האהבה שהיו המצריים אוהבין אותו, לשנאה,

שנאמר¹⁵⁸, 'הפך לבס לשנא עמו להתנפל בעבדיו',

לקיים מה שנאמר¹⁵⁹, 'עתה יאכלם חדש את חלקיהם'.

והנה, על מאמר הכתוב¹⁶⁰, 'בימים ההם, כשבת המלך אחשוורוש על כסא מלכותו, אשר בשושן הבירה', דרשו רבותינו ז"ל¹⁶¹:

"זה הוא אחד מן המקומות שהיו מלאכי השגת מדין פיתקין לפני הקדוש ברוך הוא,

שהיו אומרים לפניו -

רבונו של עולם, בית המקדש חרב, ורשע זה יושב ועושה מרזיחין!!

אמר להם, תנו ימים פנגד ימים.

כתיב הכא (יהושע, ז' - יא'), 'וגם עברו את בריתי',

וכתיב התם (בראשית, יז' - יד'), 'את בריתי הפר'.

והנה, רבינו הרש"ש (שם), הביא לדברי הגמרא במסכת יבמות (עב' ע"א):

"את בריתי הפר - לרבות את המשוך".

ומבואר:

שאין הכוונה, שעם ישראל לא קיימו מצוות ברית מילה כלל ועיקר,

אלא, שהם היו מושכים את עורלותיהם,

ומה שמלן משה רע"ה ביציאתם ממצרים, הוא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא הוא, וכמבואר במסכת יבמות הנ"ל.

¹⁵⁸ תהילים, קה' - כה'.

¹⁵⁹ הושע, ה' - ז'.

¹⁶⁰ אסתר, א' - ב'.

¹⁶¹ אסתר רבה, פרשה א', י'.

הָדָא הוּא דְּכֶתִיב ¹⁶², 'בְּיָמִים הָהֵמָּה, רְאִיתִי בִּיהוּדָה דְּרִכִּים גְּתוּת בְּשַׁבָּת' וְגו' ".
וביאר בזה, הגה"ק בעל "שם משמאל" זיע"א ¹⁶³, משם אביו - הגה"ק בעל "אבני
נזר" זיע"א :

שתשובתו של הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת, היתה -
שעל ידי שעם ישראל חיללו את השבת, שניתנה למנוחה ולעונג,
ממילא, לקחו מהם אומות העולם, את המנוחה ואת העונג.
ולפי זה, ביאר רבינו זיע"א :

שיוסף הצדיק ע"ה, היה נקרא במדרגתו 'צדיק חי' ¹⁶⁴.

¹⁶² נחמיה, יג' - טו'.

¹⁶³ שמות, שנת תרעא'.

¹⁶⁴ בספר הקדוש "קדושת יום טוב" (פרשת "ויגש"), הביא לדברי המדרש:

שכאשר ראה יעקב אע"ה, את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו,
אמר, בטוח אני, שלא חטא יוסף הצדיק ע"ה באשת פוטיפר.
והביא בזה לדברי זקנו בעל ה"שמח משה" (בראשית, מה' - כו'):
שכאשר אמרה סרח בת אשר ליעקב אע"ה, "עוד יוסף חי",
היה יעקב אע"ה, דואג ובוכה, שבדאי נטמע יוסף הצדיק ע"ה - בין עובדי האלילים, משום שרק יעקב
אע"ה ובני ביתו, היו עבדי ה' יתברך,
"ודבר רחוק הוא, להיות נער אחד עומד בצדקו בין הרבה רשעים, וחלילה וחס נעשה רשע,
ובחייו קרוי מת, כאמרם (ברכות, יח' ע"ב), 'רשעים בחייהם קרויים מתים' ".
ולפיכך, אמרה לו סרח בת אשר, "עוד יוסף חי":
דהיינו, שהוא צדיק שקרוי חי, שהוא העיקר,
והטפל לו, שהוא מושל בארץ מצרים.
ברם, יעקב אע"ה, "לא האמין להם":
"כי חשב, שהם אינם מבינים הדבר הזה, ואולי רימה אותן בחוכמתו, ואין תוכו כברו".
ומפני שיוסף הצדיק ע"ה, חשש שיפחד יעקב אע"ה מדבר זה:

והנה, כאשר האדם עובד את הקדוש ברוך הוא, בחיות ובשמחה,
אזי, מתחדש בו עוד כוח, וכמאמר הכתוב ¹⁶⁵, "וְקוֹזֵי יְהוָה יַחְלִיפוּ כֹחַ, יַעֲלוּ אֶבֶר
כְּנָשָׁרִים, יָרוּצוּ וְלֹא יִנָּעוּ, יִלְכּוּ וְלֹא יִעָפוּ".
והנה, בכל חיי חיותו של יוסף הצדיק ע"ה, היה נשפע ממנו כוח לכל עם ישראל,
שמחמתו, הם יכלו לעבוד את הקדוש ברוך הוא, בהתחדשות תמידית.
וכוח זה, ניתן ליוסף הצדיק ע"ה, על ידי "שמירת הברית".
ומכיוון שנסתלק יוסף הצדיק ע"ה מן העולם, ועם ישראל הפרו את ברית מילה,
ופגמו במידת היסוד,
אם כן, התבטלה מהם ההתחדשות בעבודת ה'.
ומחמת כך, לקחו מהם אומות העולם, את אותו הכוח ואת אותה ההתחדשות,
והשתעבדו בהם ¹⁶⁶.
וכפי שמצינו אצל אַחַשְׁוֶרֶשׁ, שהשתעבד בעם ישראל ¹⁶⁷.

"שלח לו לסימן פרשת עגלה ערופה ... הראה לו, שהוא עומד בצדקתו".

¹⁶⁵ ישעיה, מ' - לא'.

¹⁶⁶ הנה, המצריים שטופי זימה היו, וללא שירדו ישראל מדרגתם, וכמשנ"ת, לא היה להם כוח להשתעבד
בהם.

והנה, כתב ה"זוהר הקדוש" (שמות, דף ו' ע"א):

שמצרים קרויה "בית עבדים", ודבר ידוע הוא, שהעבד פרוץ ביותר בענייני עריות,

וכמאמרם ז"ל (גיטין, יג' ע"א):

"עבדא בהפקירא ניחא ליה, זילא ליה, שכיחא ליה, פריצה ליה".

¹⁶⁷ במה שהשווה רבינו זיע"א, בין אַחַשְׁוֶרֶשׁ לפרעה, יש לבאר כדלהלן.

דהנה, כתב ה"זוהר הקדוש" (שמות, דף ז' ע"א):

"רבי יוסי ורבי יהודה, הוּוּ יְתִבִּי, וְלֵעָאן בְּאֹרֵייתָא, קִמִּיהַ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.

אמר רבי יהודה, האי דקתיב 'וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרָיִם', וַתִּנָּחַן, דְּאִיהוּ קָם מִגְרָמִּיהּ, מַה דְּהוּא שְׁפִל, קָם, וְלֹא
אֶתְחַזֵּי לְמֶלֶכָא, וּבְעוֹתָרָא קָם.

ולאור המתבאר, נראה:

דמכיוון שנפטר יוסף הצדיק ע"ה, והתבטל מעם ישראל זכותו של "הפקיד
הנאמן",

וממילא, בטלה מידתו מידת היסוד, בבחינת "קדושת הברית - מקור הדעת",
אשר פירושה הוא חיבור¹⁶⁸,

אזי, התחיל עול השיעבוד, שכן כאשר אין שבת ואין קדושת הברית, שהם ב'
עניינים המכונים כנגד יוסף הצדיק ע"ה,

אמר רבי שמעון, כלא הכי הוא, כגוןא דאחשורוש, דלא אתחזי למלכא, וקם מגרמיה, וקם בעיתרא, ובעא
לאובדא לישראל מעלמא,

אויף הקא, האי לא אתחזי למלכא, וקם מגרמיה, ובעא לאובדא לישראל מעלמא ...

וכד הנה קם מלכא לעילא, קם מלכא לתתא".

ותרגום דבריו הקדושים:

רבי יוסי ורבי יהודה, היו יושבים, ועוסקים בתורה, לפני רבי שמעון.

אמר רבי יהודה, מה זה שכתוב 'ויקם מלך חדש על מצרים', ושנינו שהוא קם מעצמו, מה שהיה שפל -
קם, ולא ראוי היה למלך, ובעשר הוא קם.

אמר רבי שמעון, הכל כך הוא, כמו אחשורוש שלא היה ראוי למלך, וקם מעצמו, וקם בעשר, ורצה
להאביד את ישראל מן העולם,

אף כאן זה לא ראוי למלוכה, ועמד מעצמו, ורצה להאביד את ישראל מן העולם ...

וכשהיה עומד מלך למעלה - עומד מלך למטה.

¹⁶⁸ "והאדם ידע את חנה אשתו, ופתר ופלד את קין, ותאמר, קניתי איש את יהוה", (בראשית, ד' - ו').

"וישכמו בבקר, וישתחוו לפני יהוה, וישבו ויבאו אל ביתם הרמיתה, וידע אלקנה את חנה אשתו, ויזכרה
יהוה", (שמואל א', א' - יט').

ומבואר:

דמצוות "עונה", שהיא חיבור ב' גופים לאחד,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ב' - כד'), "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו, ודבק באשתו, והיו לבשר
אחד",

נקראת בשם "ידיעה", שהיא משורש "דעת".

אזי מידת הדין מקטרגת על מכירתו של יוסף הצדיק ע"ה¹⁶⁹, ועל חטאו של אדם הראשון.

ברם, כאשר הגיע הגואל, משה רע"ה, ותיקן לעם ישראל את יום השבת¹⁷⁰, המכון כנגד מידתו וקדושתו של יוסף הצדיק ע"ה¹⁷¹, אזי, ניתנה להם מידת ההתחדשות, ושוב לו היו יכולים האומה המצרית לשלוט בהם ולהשתעבד בהם.

זאת תורת העול"ה:

א. כתב הגה"ק בעל "שלטי גיבורים" זיע"א¹⁷²:

"אני יום טוב, הכותב, קיבלתי סימן אחר בפרשת 'וַיְהִי מִקֵּץ'¹⁷³, 'וַיִּטֶּבֶחַ טֶבַח וְהִקְי' ¹⁷⁴, ה-ח' מ'-ט'ב'ח', והתיבה 'וְהִקְי', הם אותיות חנוכה".

ב. במגילת אנטיוכוס¹⁷⁵, נאמר:

"ויען אנטיוכוס, ויאמר לשריו ... הבה נעלה עליהם, ונבטל מהם את הברית אשר כורתה להם,

שבת, ראש חודש, ומילה".

ומבואר:

דגזירות היוונים על עם ישראל, היו ב'-ג' דברים אלו.

ויעויין מה שכתב בזה אדונינו הרמב"ם זיע"א¹⁷⁶:

¹⁶⁹ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ד'-ה'-ו'.

¹⁷⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹⁷¹ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ד'-ה'-ו'.

¹⁷² במסכת שבת, פרק "במה מדליקין", (על הגהות המרדכי, אות ג').

¹⁷³ בראשית, מא' - א'.

¹⁷⁴ בראשית, מג' - טז'.

¹⁷⁵ ד' - יא'.

"בבית שני, כְּשֶׁמַּלְכֵי יוֹן גָּזְרוּ גְזָרוֹת עַל יִשְׂרָאֵל,
וּבִטְלוּ דָתָם, וְלֹא הִנִּיחוּ אוֹתָם לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת",
וביאר בזה הגה"ק רבינו מסעוד חי רקח זיע"א¹⁷⁷, שמקור דברי הרמב"ם, הוא
מדברי רבותינו ז"ל במדרש¹⁷⁸, על מאמר הכתוב¹⁷⁹, "וְהָאֶרֶץ הִיָּתָה תֵּהוֹ נִבְהוּ,
וְחִשְׁדָּה עַל פְּנֵי תֵהוֹם, וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם" -
"וְחִשְׁדָּה" - זֶה גְלוּת יוֹן,
שֶׁהִחְשִׁיכָה עֵינֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּגִזְרוֹתֶיהֶן,
שֶׁהִיָּתָה אוֹמֶרֶת לָהֶם, כְּתִבּוּ עַל קֶרֶן הַשּׁוֹר¹⁸⁰, שֶׁאֵין לָכֶם חֵלֶק בְּאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל".
ומבואר, שבגזירותיהם, היתה גזירה אף על לימוד התורה הקדושה.
ואם כן:
היוונים, גזרו על עם ישראל ד' גזירות, שהם: שבת, ראש חודש, מילה, ותורה.
והנה, בביטולה של מצוות "קידוש החודש", מונחת עקירת התורה:
שכן, בפרשת "בא"¹⁸¹, נאמר, "שְׁמֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאֲבִיב", ודרשו בזה רבותינו ז"ל
"שומרהו, שיבוא בחידושו".¹⁸²

¹⁷⁶ בפ"ג מהלכות חנוכה ה"א.

¹⁷⁷ בספרו "מעשה רוקח", על הרמב"ם.

¹⁷⁸ בראשית רבה, פרשה ב', ד'.

¹⁷⁹ בראשית, א' - ב'.

¹⁸⁰ בטעם הדבר, שרצו שיכתבו על "קרן השור", מצינו במפרשי המדרש, בתרי אנפי:

א. שור, מרמז על "חטא העגל",

וכביכול, רצו היוונים, להזכיר להם את מעשה העגל,

ב. בכדי שגם בהמותיהם, יכריזו, נגד מלכותו של הקדוש ברוך הוא, חלילה וחס.

¹⁸¹ שמות, טז' - א'.

¹⁸² תלמוד ירושלמי:

פאה, פ"ה ה"א. שקלים, פ"א ה"ב.

ואם כן, כאשר מתבטלת מצוות "קידוש החודש", הרי, שגופי תורה רבים מתבטלים,

שכן, פסח לא יוצא בחודש אביב, וכמו כן, הדבר משליך על קיום שאר המועדים שלא בזמנם.

והנה, "תורה", נחשבת לברית בין הקדוש ברוך הוא ובין עם ישראל, וכמאמר הכתוב ¹⁸³, "כֹּה אָמַר יְהוָה, אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה, חֻקֹּת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי" ¹⁸⁴.

וכמו כן, "שבת", נחשבת לברית בין הקדוש ברוך הוא ובין עם ישראל, וכמאמר הכתוב ¹⁸⁵, "וַיִּשְׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת, לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת, לְדֹרֹתָם, בְּרִית עוֹלָם".

וכמו כן, "מילה", נחשבת לברית בין הקדוש ברוך הוא ובין עם ישראל, וכמאמר הכתוב ¹⁸⁶, "כֹּה אָמַר יְהוָה, אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה, חֻקֹּת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי" ¹⁸⁷.

ואם כן:

כל אותם המצוות, שגזרו היוונים על עם ישראל, נכללים בכלל "ברית", תורה, שבת, ומילה, כמו שנתבאר. ואף "קידוש החודש", שגם הוא בכלל "תורה" נכלל בהם.

ג. כתב הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא זיע"א ¹⁸⁸ :

שהגימטריא של המילים "מלך יון", עולים למניין 156,

¹⁸³ ירמיה, לג' - כה'.

¹⁸⁴ שבת, לג' ע"א.

¹⁸⁵ שמות, לא' - טז'.

¹⁸⁶ ירמיה, לג' - כה'.

¹⁸⁷ מסכת נדרים, פ"ג מי"א.

¹⁸⁸ בספרו הקדוש "מגלה עמוקות", (פרשת "מקץ").

שהם כמניין מילת "יוסף".

והיינו:

שכל תכליתו של "מלך יון" וגזירותיו, היתה, לקעקע את עניינו של "יוסף" הצדיק ע"ה,

אשר היה שלימות תיקונו של אדם הראשון¹⁸⁹, והיה דבוק וחבוק בתורתו ובעניינו של יעקב אע"ה¹⁹⁰ - שזכה והשלים את תיקונו של אדם הראשון¹⁹¹.

ד. על מילת "וְהָכֵן", הכתובה במאמר הכתוב בפרשתן¹⁹², "וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת־אֶת־בְּנֵי־מִינֵי, וַיֹּאמֶר לְאִשְׁרֵי עַל־בֵּיתוֹ, הִבֵּא אֶת־הָאֲנָשִׁים הַבְּיָתָה, וְטָבַח טָבַח וְהָכֵן, כִּי אֲנִי יֹאכְלוּ הָאֲנָשִׁים בְּצִהָרִים", כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א¹⁹³:

"וְהָכֵן, גִּימטריא 'הִכְנָה' עִם הַכּוֹלֵל"¹⁹⁴.

ועל פי זה, נראה לבאר:

שכל יסוד הצלחתו וקדושתו של יוסף הצדיק ע"ה, נעוץ, ביסודה של "מידת ההכנה",

והיינו, שבכל זמן ועת, הוא היה מוכן ומזומן, לקיים את רצון הבורא ית"ש, ולקיים את שלמות תיקונו,

ומכוח כך, הוא זכה לסייעתא דשמיא תמידית, ולהצלחה, בכל עניינו ובכל מעשיו.

¹⁸⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹⁹⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹⁹¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

¹⁹² בראשית, מג' - טז'.

¹⁹³ בספרו הקדוש "פני דוד", (בפרשתן, אות י').

¹⁹⁴ היינו:

מילת "הִכְנָה" עִם הַכּוֹלֵל, עולה בגימטריא למניין 81,

וכמו כן, מילת "וְהָכֵן", עולה בגימטריא למניין זה.

ה. כל זאת, ראו החשמונאים, ולמדו מעניינו להלכה ולמעשה, בבחינת ¹⁹⁵,
"מִמְּנֵי תִּרְאוּ, וְכֵן תַּעֲשׂוּ".

ומשעשו זאת, הם זכו להצליח ולהכניע את "מלך יון" הַמֶּכֶן כנגד "יוסף",
שכן, כל אדם המכין את עצמו, לשמוע ולהשמיע את דבר הבורא ית"ש, זוכה
הצלחה ולסייעתא דשמיא,

בבחינת "שבת", אשר נאמר בה ¹⁹⁶, "נִחְלָה בְּלֵי מִצְרַיִם".

ומעתה, עלינו ללמוד ממעשיהם הקדושים, להלכה ולמעשה:

שכל זמן, שנכין את עצמינו בקדושה ובטהרה עליונה, לשמוע ולהשמיע את "דבר
ה' ¹⁹⁷ - זו הלכה ¹⁹⁸", להלכה ולמעשה,

ובפרט בלימוד הלכות שבת, אשר רבו הלכותיה, והינם בבחינת "הררים התלויין
בשערה" ¹⁹⁹,

אזי, נזכה להשלים תיקון נפשינו רוחינו ונשמתינו, ויפסק מעלינו עול השיעבוד
ומידת הדין המקטרגת בעוון מכירתנו של יוסף הצדיק ע"ה ²⁰⁰.

ובסייעתא דשמיא, תתקיים בנו התפילה ²⁰¹: "וְזָכְנוּ לְקַבֵּל שְׂפָתוֹת, מִתּוֹךְ רֹב
שְׂמֵחָה, וּמִתּוֹךְ עֶשֶׂר וְכַבּוֹד, וּמִתּוֹךְ מַעוֹט עֲזָנוֹת".

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

¹⁹⁵ שופטים, ז' - יז'.

¹⁹⁶ שבת, קיח' ע"א.

¹⁹⁷ עמוס, ח' - יב'.

¹⁹⁸ שבת, קלח' ע"ב.

¹⁹⁹ חגיגה, פ"א מ"ח.

²⁰⁰ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ד'-ה'-ו'.

²⁰¹ הנאמרת קודם קידוש ליל שבת קודש, כמובאר בסידורי נוסח אשכנז.

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד